

Д-р Симона Цакирџалоџлу

Simona Cakirpaloglu, Ph. D

**КОНФОРМИЗМОТ
КАЈ ЧЕШКИТЕ И
АМЕРИКАНСКИТЕ
АДОЛЕСЦЕНТИ**
Транскултурална студија

**CONFORMISM
BETWEEN THE CZECH
AND AMERICAN
STUDENTS**
Transcultural study

АПСТРАКТ

ABSTRACT

Конформизмот е општо дефиниран како индивидуален начин на адаптирање во услови на групен притисок. Заедничка карактеристика на различните концепции за конформизмот е дека произлегува од конфликт помеѓу внатрешните стремежи на личноста за однесување во согласност со сопствените ставови, вредности и мислења, и групниот притисок за однесувањата на членовите на групата во огласност со очекувањата и потребите на групата.

Основа на истражувањето е анализа на конформизмот меѓу адолесценти од две различни култури, чешката и американската. Главна цел на истражувањето е согледување на културните специфичности на конформиз-

We define conformism as an individual way of adapting to peer pressure conditions. What different concepts of conformism have in common is the fact that conformism is born out of the individual's tendencies to act in accordance with their own views, values and opinions, and peer pressure, i. e. the actions of the group members in accordance with the expectations and needs of that very group.

The essence of this research is the analysis of conformism between adolescents of two different cultures, the Czech and the American. The prominent goal of this research was to see the cultural characteristics of conformism as well as its individual aspects: peer conformism and peer pressure, adolescent popularity as well as the

мот, како и на неговите поедини аспекти: врнички конформизам и врнички притисок, популарност кај адолесценти како и односот на овие фактори кон ризичното однесување. Утврдувањето на внатрешната конзистенција меѓу поедините скали од прашалникот за конформизам и негов допринос за објективно осознавање на овој социјален феномен, претставува посебна цел на ова истражување.

Клучни зборови: конформизам, групен притисок, популарност, ризично однесување

relation of these factors to risky behavior. Determining the internal consistency among the individual steps of the questionnaire for conformism and its contribution towards obtaining an objective perception of this social phenomenon is yet another purpose of this research.

Key words: conformism, peer pressure, popularity, risky behavior

ВОВЕД

Оваа статија е посветена на конформизмот кај адолесцентите. Трудот претставува продолжување на студијатата *Конформизмот во дејско доба*, објавена во 2007 година. (2) Конформизмот како појава произлегува од меѓусебните односи на членовите во групата и оттука, неговото социјално психолошко согледување подразбира анализа на поимите група и групна норма. Под *групна норма* подразбираме однапред дефиниран, посакуван начин на однесување, кој е задолжителен за сите членови на групата. За одржување на сопствените норми групата располага со разни механизми, кои обезбедуваат внатрешна стабилност, успешно остварување на заедничките потреби и цели и општ напредок на групата. Меѓу таквите механизми се вбројува и социјалниот притисок насочен кон постигнување консензус меѓу сите членови за прашања од интерес за групата. Во услови на групен притисок, кога општиот став на групата се конфронтира со мислењето на поедини членови, доаѓа до појава на специфичен социјално психолошки процес - конформизам. (6, с. 219)

Конформизмот претставува индивидуален начин на прилагодување во услови на притисок од страна на референтната група. Ерих Фром го смета

конформизмот како поширок процес на прилагодување на човекот кон институциите и помалку структурираните групи. (3, с. 172) Заедничка карактеристика на разните сфаќања за конформизмот е дека му претходи конфликт меѓу внатрешните тенденции на личноста да се однесува согласно со сопственото убедување и надворешните сили на групата, кои ја присилуваат единката да мисли и дејствува согласно со очекувањата на мнозинството. (5, с. 558)

Во стручната литература се споменуваат две причини за појава на конформното однесување: информативни и нормативни влијанија. (1, с. 212)

Информативниите влијанија имплицираат дека човекот попушта пред групниот притисок поради внатрешното убедување во вистинитоста на мислење што го делат другите членови од групата. Во овој случај се работи за когнитивна идентификација на единката со општиот став на групата.

Нормативниите влијанија се засноваат на емоционални процеси: човекот се конформира поради стравот од можни негативни последици при соочување на сопствениот став со спротиставената позиција на останатите членови од групата.

Секој од спомнатите психолошки механизми предизвикува специфичен вид на конформизам. Информативните влијанија создаваат *привајен*, автентичен конформизам. Во суштина се работи за позитивен психички процес – интернализација - кој води кон целосно прифаќање на групните ставови: групните ставови и норми стануваат дел од субјективното верување и убедување. Нормативните притисоци обично предизвикуваат јавно, односно практично конформирање кај спротиставениот член на групата: неговото декларативно прифаќање на групните барања му обезбедува чувство на внатрешен мир и прифаќање од групата. Инаку, практичниот конформист го задржува сопственото интимно убедување. (1, с. 212)

На конформизмот му противречи т. н. *нонконформизам*. Нонконформизмот претставува појава на активно спротиставување на човекот кон притисокот на групата. Се работи за интерперсонална конфронтација која ги продлабочува несогласувањата помеѓу поедините членови и општата напнатост во групата. Тврдоглавото бранење на сопствената позиција може да се толкува како специфична карактерна црта на нонконформистот. За да не дојде до погрешно толкување, нонконформистот се разликува од независната личност во тоа што нонконформистот не го менува сопственото мислење под никакви услови, додека независната личност е отворена за дијалог со другите и реалистична во смисла на застапување, односно прифаќање оправдани аргументи, од што зависи одлуката за одбрана или менување на постоечкото мислење. (5, с. 559)

Појавата на конформизмот е условена од разни психосоцијални фактори. Еден од нив е големината на групата: кај поголеми групи обично делува

посилен групен притисок врз членовите и почесто се јавува конформизам. (8, с. 592) Од останатите фактори на конформизмот ги спомнуваме начинот на раководење со групата, односно групната атмосфера, групниот статус на членот, дали припаѓа на позицијата или опозицијата, реалните можности за негово учество во донесување групни одлуки итн. Улога игра и тоа дали групата е формална или неформална: во група на пријатели човекот е ослободен во бранењето на сопствената позиција одошто, на пример, во работен колектив. (7, с. 387)

Предмет на истражувањето е конформизмот во адолесценцијата. Накратко, адолесценцијата ја карактеризира следново:

- претставува релативно долга етапа на зреење на човекот;
- почетокот е означен со потполна репродуктивна зрелост;
- во текот на адолесценцијата завршува телесното растење;
- тоа е период на сложени психолошки и социјални процеси кои ја менуваат и стабилизираат личноста;
- адолесцентите се здобиваат со апстрактно мислење;
- тоа е период на емоционална хармонизација, на откривање на сопствениот идентитет, градење сопствен систем на вредности, довршување на моралниот развој;
- завршува процесот на еманципација од примарното семејство;
- се усвојуваат улогите за успешен настап во светот на возрасните;
- зрелоста на младата личност се докажува со спремност за компромиси помеѓу барањата на родителите и врсниците;
- адолесценцијата претставува потенцијално критичен период во кој лесно се развива проблематично однесување мотивирано од потребата на младите за признание од страна на врсниците, потврдување на сопствената вредност, храброст, сила, како и отпор кон авторитети, општествените ограничувања итн. (10, с. 253)

ПРЕДМЕТ, ЦЕЛИ И СТРАТЕГИЈА НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Истражувањето опфаќа две тематски целини:

- емпириска проверка на одделните аспекти на конформизам и нивната поврзаност со ризичното однесување кај група чешки и американски адолесценти;
- утврдување на односот помеѓу скалите за мерење на конформизам и ризично однесување на адолесценти од аспект на нивната возраст, пол и култура.

Главна цел на истражувањето се појавите на општиот конформизам, врничкиот конформизам, врничкиот притисок и популарност и односот на

спомнативе феномени кон тенденциите на младите кон антисоцијално однесување. Утврдувањето на внатрешната конзистентност кај скалите за мерење на конформизмот треба да овозможи подлабоко психолошко разбирање на испитуваните појави, што претставува посебна истражувачка цел.

Истражувањето постулира дека возраста, полот и културното потекло како независни променливи го определуваат карактерот и степенот на конформирањето и ризичното однесување кај младите луѓе.

ПРИМЕРОК И МЕТОДИ НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

За испитување на одделните манифестации на конформизмот и ризичното однесување беа формирани две групи чешки и американски адолесценти. Истражувањето беше реализирано во април 2008 година.

Групата американски адолесценти ја сочинуваа 88 студенти на 1. година од Covenant State College во Lookout Mountain, сојузна држава Georgia - од тоа: 40 студентки и 48 студенти. Чешката група ја сочинуваа 98 студенти на 1. година студии во Вишото стручно училиште Caritas, од тоа 58 студентки и 40 студенти. Двата примерка беа изедначени според: религиозната ориентација на образовните установи, големината на местото на живеење (околу 100. 000 жители), возраста - помеѓу 18 и 21 година.

Истражувањето беше спроведено во групи и анонимно; пополнувањето на прашалниците траеше 30 минути.

За добивање на валидни емпириски податоци беа користени:

- а) скала за мерење на општ и врснички конформизам, групен притисок и популарност, чии автори се Сантор, Месервеј и Кусумакар;
- б) скала за мерење на ризично однесување кај адолесценти, изготвена согласно со американскиот South Risk Behaviour Surveillance System.

Ад а. Во 2000 година Сантор со соработниците составија прашалник за мерење одделни аспекти на конформизам. Со дозвола на авторите, прашалникот беше преведен на чешки јазик. По проверката на одделни ставки од прашалникот и пилотното истражување врз група од 30 чешки студенти, прашалникот беше подготвен за конечна примена.

Прашалникот содржи:

- *Скала на врснички притисок*. Врсничкиот притисок претставува субјективно искуство во врска со влијание, убедување или прозивка од членовите на групата за постапување на определен начин. Во основата на овој субјективен конструкт е чувството за лична конфронтација со монолитниот став на членовите на групата. Перцепцијата на групен притисок не треба да се изедначува со субмисивноста како општа тенденција за потчинување на човекот. Скалата содржи 11 ставки од Ликертов тип (5 модалитети на одговори, од „во-

општо не се согласувам“ до „ потполно се согласувам“) кои го регистрираат степенот на согласност, односно неприфаќање на тврдењето.

- *Скала на популарноста*. Оваа скала ја мери афективната заднина на индивидуалното прифаќање на групниот притисок. Се работи за субјективна потреба за наклонетост од страна на останатите членови на групата. Скалата претпоставува поширока рамка на ситуации во кои субјектот ја искажува сопствената лојалност кон групата и содржи 12 ставки од Ликертов тип со петостепено рангирање на субјективното прифаќање, односно одбивање на ставките.

- *Скала на врснички конформизам*. Оваа скала содржи 11 ставки наменети за утврдување на степенот на индивидуално прифаќање на ставовите од врсничката група. Ставките ја оловуваат латентната *субмисивност* на испитаникот, која е основа на тенденцијата сопственото однесување да се прилагоди со очекувањата на врсниците. Зборот *однесување* има пошироко значење и опфаќа, како просоцијални активности (на пр. учество во заеднички активности, прифаќање на моден тренд и сл.), така и проблематични, антисоцијални постапки (на пр. учество во грабеж, препишување на испит, возење моторно возило под дејство на алкохол итн.). Ставките се вреднуваат дихотомно: во случај на согласност со референтната група, испитаникот добива поен, доколку заземе дисонантна позиција добива 0 поени.

- *Скала на оштри конформизам*. Скалата се состои од 7 ставки за мерење на степенот на индивидуалното прилагодување кон авторитети. За разлика од врсничкиот конформизам, тука не влијае нормативниот притисок ниту субјективната потреба да се биде популарен во групата. Важна е антиципацијата на надредената позиција и социјалната моќ на авторитетот. Ставките се од Ликертов тип и го мерат степенот на индивидуална согласност, односно одбивање на ставката.

Ад б. За мерење на ризични постапки беше составен инструмент согласно со прашалникот *South Risk Behavior Surveilence System*. Скалата содржи 17 ставки со кои се испитува периодичното манифестирање на одделни облици ризично однесување: управување со сообраќајно возило во пијана состојба, употреба на алкохол, пушење цигари, користење марихуана и друг вид супстанции што предизвикуваат зависност (екстаза, кокаин, хероин. . .), а исто така и ризично сексуално однесување.

ОБРАБОТКА И АНАЛИЗА НА ПОДАТОЦИТЕ

Иницијалната анализа на податоците ги користеше дескриптивните статистички вредности на аритметичката средина, стандардната девијација, варијансата и просечната грешка. Основа на согледувањето на односите и

влијанијата помеѓу одделните променливи понуди дедуктивната статистика: значајноста на разликите помеѓу аритметичките средини беше тестирана со помош на Студентовиот т-тест. Идентично беше постапено при утврдување на разликите и сличностите помеѓу општите групи чешки и американски адолесценти, помеѓу момчињата односно девојките од Чешка и САД, како и во рамките на поедините подгрупи од Чешка и САД.

Втората етапа ги испитуваше односите помеѓу врничкиот притисок, популарноста, врничкиот конформизам и општиот конформизам од една страна и ризичното однесување, од друга страна. За таа цел беше применет Пирсоновиот коефициент на корелација и стандардните статистички критериуми за утврдување значајност на испитуваните односи.

ИНТЕРПРЕТАЦИЈА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Најнапред ќе продискутираме за резултатите во врска со групните тенденции кај адолесцентите, потоа за заемните релации на одделните тенденции. (Табелите се прикажани на крајот од текстот. Имињата на одделни категории променливи се означени со кратенки: PPSUMA - врнички притисок; POPSUMA - популарност; GCOSUMA - општ конформизам; PCOSUMA - врнички конформизам; RCHSUMA - ризично однесување; С - чешка група; А - американска група).

А. Групни тенденции кај адолесцентите

Општата рамка на анализа е содржана во прашањето: *Какви сличности и разлики постојат помеѓу чешките и американските адолесценти во однос на групниот притисок, популарноста, општиот конформизам, врничкиот конформизам и ризичното однесување?*

Емпириска евиденција 1 (општо ниво на односи)

Статистичкиот тест не потврди постоење на значителна разлика помеѓу чешките и американските адолесценти во димензијата групен притисок. (Табела 1) И двете културно различни групи адолесценти во услови на врнички притисок слично реагираат. Затоа, пак, од аспект на останатите испитувани димензии утврдено е значително отстапување од претходната општа констатација. На пример, популарноста претставува значителен фактор за регулирање на врничките односи кај американските адолесценти. Во истата линија, американските адолесценти манифестираат поизразен општ конформизам, послушност како и потчинување на авторитети (родители, учители, свештени лица итн.). Што се однесува до чешките адолесценти, тие предничат со врничкиот конформизам и склоноста кон ризично однесување.

Емпириска евиденција 2 (пол)

Статистичките показатели индицираат дека кај машките адолесценти (чешки и американски) постои понизок праг на чувствителност кон врничкиот притисок. Изострената способност на адолесцентите за процена на суптилните врнички односи и динамика често ја следи зголемена мотивација да се биде популарен и прифатен од страна на останатите врниците. (Табела 2)

Од друга страна, адолесцентките манифестираат поизразена послушност кон авторитети, придружена со тенденција за општо и врничко конформирање. Во услови на зголемен притисок од страна на врничките, кај адолесцентките нужно не следи пораст на асоцијално однесување. (Табела 3)

Емпириска евиденција 3 (културна припадност)

Американските момчиња манифестираат повисок степен на општ конформизам, додека чешките адолесценти предничат во врничкиот конформизам и ризичното однесување; слична релација постои и при споредба на американските и чешките девојки.

Инаку, согласно со претходно изнесената општа слика за американските адолесценти, и кај девојките е забележано поинтензивно општо конформирање што, по се изгледа, претставува општа културно моделирана карактерна црта меѓу младите од оваа земја. Поконкретно, конформизмот на американските адолесценти се изразува во социјално посакувана послушност и почит кон авторитети, како и зголемен респект кон правилата и нормите на социјалното однесување. (Табела 4)

Б) Односи помеѓу одделни тенденции

Корелативната анализа на добиените варијации нуди подлабок увид во односот помеѓу разните манифестации на конформизам и склоноста кон ризично однесување на адолесценти. Во овој контекст општиот и врничкиот конформизам, врничкиот притисок, стремежот кон групна популарност како и кон ризично однесување, претставуваат зависни променливи: нивната појава и интензитет зависи од независни фактори, меѓу кои се и возраста, полот и културната припадност на адолесцентите.

Емпириска евиденција 4 (Чешка група адолесценти)

Матрицата заемни корелации од податоците за групата чешки адолесценти индицира негативен однос помеѓу возраста и врничкиот притисок: со зреењето, младите Чеси стануваат поотпорни кон врничкото влијание. Ова дополнително го потврдува наодот за значително намалување на групното конформирање кај повозрасните чешки адолесценти. Од друга страна, адолесцентите кои не можат да го совладаат растечкиот притисок од страна на врниците имаат поинтензивна потреба за прифаќање и тоа најчесто го манифестираат со конформизам, односно со опортуно прифаќање на девијантни цели и постапки. (Табела 5)

Емпириска евиденција 5 (Американска група адолесценти)

Општо земено, во групата американски адолесценти утврдени се релации спротивни на оние од чешката група: позитивната корелација помеѓу возраста и конформирањето со врничката група индицира дека со зреењето се зголемува зависноста на младите од групата вршници. Подеднаков позитивен однос постои и помеѓу возраста и склоноста кон ризични постапки на младите: порастот на врничката зависност кај повозрасните адолесценти во САД ја зголемува нивната склоност за задоволување на групните барања, вклучувајќи ги и постапките од спротивната страна на социјално пожелното. (Табела 6)

ДИСКУСИЈА

И покрај недоволната репрезентативност на резултатите (релативно мали групи на испитаници, примарна религиозна ориентација итн.) истражувањето кај чешките и американските адолесценти истакна одредени сличности и разлики во поглед на одделни аспекти од групната интеракција.

- Меѓу помаркантите сличности се наметнува индицијата за поистенчен усет кај машките адолесценти од обете групи кон препознавање на врничкиот притисок; Што се однесува до разликите, кај американските адолесценти постои поизразена послушност кон авторитети, посилен мотив за групно прифаќање, како и да се биде популарен помеѓу вршниците. Постулираме дека се работи за силно развиена црта на општа субмисивност која, покрај другото, се должи на подолготрајната зависност на младите луѓе од примарното семејство согласно со традицијата во САД полнолетството да се стекнува со 21 година возраст.

- Групата чешки адолесценти повеќе стремат кон врнички конформизам и ризични постапки. Резултатите индицираат на можноста дека почестото ризично однесување на младите е манифестација и доказ на нивното вистинско конформирање; практичното конформирање најчесто води кон декларативна согласност која не мора да биде следена со адекватни, во конкретниов случај, антисоцијални манифестации.

- Зголемената тенденција на машките адолесценти кон ризични активности може да претставува специфичен израз на нивната гендер идентификација со возрасни модели. Ваквото толкување го поткрепуваат наодите на Сантор, Месервеј и Кусумакар, кои утврдиле дека мажите се поотворени за прифаќање на ризици во услови на поистоветување со група вршници; од друга страна, утврдено е дека кај жените, во слични услови, се зголемува респектот кон повозрасните авторитети. (9, с. 163) И двата случаи имаат идентична психичка заднина: недоволно животно искуство на младите момчиња и девојки и недостаток на сопствени морални критериуми за разликување помеѓу доброто

и злото, социјално пожелното и социјално непожелното. Оттука, моралната незрелост младите ја компензираат со зачленување во врничка група, која дејствува како надреден колективен морал кој во името на секој член одлучува што треба да стори и на кој начин.

- Адолесцентките се подеднакво подложни на врничкиот и општиот притисок. Појавата на спротиставените облици конформизам може да се толкува со поизразената субмисивност на жените воспитувани во патријархални услови;

- Негативниот однос помеѓу возраста од една страна и усетот односите во врничката група кај чешките адолесценти може да се должи на развојните промени. Релативно пораното стекнување полнолетство (со наполнети 18 години) ги усмерува покритички да ги согледуваат условите за сопственото учество во групата врници. Тоа го објаснува наодот, според кој, со зреењето пасивниот конформизам кај помладите адолесценти постепено го заменува зрелата потреба на повозрасните адолесценти за рамноправно учество во групното одлучување.

- Резултатите од оваа студија имаат статус на статистички индиции базирани на субјективни искази на испитуваните адолесценти. Нивната сознајна вредност е ограничена поради недоволната репрезентативност на испитуваните групи кои припаѓаат на хомогени религиозни заедници.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Brehm, S. , Kassin, A. M. , Fein, S. : Social psychology. Houghton Mifflin Company. New York, 1999.
2. Cakirpaloglu, S. , Rehan, V. Konformita v detskem veku. Ceskoslovenska psychologie 2007/ rocnik LI/ cislo 4
3. Fromm, E. : Bekstvo od slobode. Nolit, Beograd, 1978.
4. Jelinek, M. , Kveton, P. , Voboril, D. , Blatny, M. : Vrstevnicka konformita jako faktor rizikoveho chovani mladistvych: struktura, zdroje, dopady. Ceskoslovenska psychologie, č. 5 Academia, 2006.
5. Krech, D. , Crutchfield, R. S. , and Ballachey, E. L: Clovek v spolecnosti. Vydavatelstvo Slovenskej akademie vied. Bratislava 1968
6. Nakonecny, M. : Socialni psychologie. Academia, Praha, 1999.
7. Papalia, E. D. , Olds. S. W. , Fieldman, R. D. : Human development. McGraw Hill, Higher Education, New York, 2004.
8. Plotnik, R. : Introduction to Psychology. Wadsworth Publ. Co. Belmont, CA, 1999.
9. Santor, D. A. , Messerevey, D. , Kusumakar, V. : Measuring peer pressure, popularity and conformity in adoelscent boys and girls: prediciting school performance, sexual attitudes, and substance use. journal of Youth and adolescence. 29.
10. Vagnerova, M. Vyvojova psychologie, Portal, Praha, 2000.

Табела 1. Значајност на разлики помеѓу чешки и американски адолесценти во одделни аспекти од групна интеракција

Варијаб-ла	Просек САД	Просек Чешки	T	df	Значајност	H (САД)	H (Чешки)
ppsuma	26, 87209	26, 34694	0, 57616	182	0, 565221	86	98
popsuma	29, 09302	27, 03061	1, 97570	182	0, 049700	86	98
gcosuma	26, 12791	23, 33673	4, 84083	182	0, 000003	86	98
pcosuma	19, 33721	19, 96939	-2, 68502	182	0, 007923	86	98
pchsuma	25, 41860	33, 02041	-5, 66692	182	0, 000000	86	98

Табела 2. Значајност на разлики помеѓу општи групи млади жени и мажи во одделни аспекти од групна интеракција

Варијаб-ла	Просек Жени	Просек Мажи	T	df	Значајност	H (САД)	H (Чешки)
ppsuma	25, 04082	28, 36047	-3, 77878	182	0, 000213	98	86
popsuma	26, 88776	29, 25581	-2, 27629	182	0, 023993	98	86
gcosuma	25, 22449	23, 97674	2, 06047	182	0, 040776	98	86
pcosuma	20, 37755	18, 87209	7, 08278	182	0, 000000	98	86
pchsuma	27, 73469	31, 44186	-2, 59461	182	0, 010241	98	86

Табела 3. Значајност на разлики помеѓу чешки и американски групи машки адолесценти

Варијаб-ла	Просек САД	Просек Чешки	T	df	Значајност	H (САД)	H (Чешки)
ppsuma	28, 30435	28, 42500	-0, 08281	84	0, 934203	46	40
popsuma	29, 89130	28, 52500	0, 87536	84	0, 383873	46	40
gcosuma	24, 91304	22, 90000	2, 221438	84	0, 029511	46	40
pcosuma	18, 78261	18, 97500	-0, 53921	84	0, 591170	46	40
pchsuma	28, 54348	34, 77500	-3, 00854	84	0, 003464	46	40

**Табела 4. Значајност на разлики помеѓу чешки и американски групи
адолесценти**

Варијаб- ла	Просек САД	Просек Чешки	T	df	Значајност	N (САД)	N (Че- шки)
ppsuma	25, 22500	24, 91379	0, 29009	96	0, 772372	40	58
popsuma	28, 17500	26, 00000	1, 54709	96	0, 125131	40	58
gcosuma	27, 52500	23, 63793	5, 51894	96	0, 000000	40	58
pcosuma	19, 97500	20, 65517	-2, 77966	96	0, 006548	40	58
pchsuma	21, 82500	31, 81034	-6, 08655	96	0, 000000	40	58

**Табела 5. Интеркорелација на променливите кај вкупниот примерок чешки
адолесценти**

	Возраст	Групен притисок	Популар- ност	Општ кон- формизам	Врснички конформизам	Ризично однесување
Возраст	1					
Групен притисок	-0, 337 <i>p</i> =0, 01	1				
Популарност	-0, 1789 /	0, 5824 <i>p</i> =0, 01	1			
Општ конформизам	0, 1569 /	-0, 0713 /	0, 0191 /	1		
Врснички конформизам	-0, 4751 <i>p</i> =0, 01	0, 4992 <i>p</i> =0, 01	0, 3505 <i>p</i> =0, 01	-0, 1906 /	1	
Ризично однесување	0, 0537 /	0, 2428 <i>p</i> =0, 05	-0, 0253 /	-0, 157 /	0, 313 <i>p</i> =0, 01	1

Табела 6. Интеркорелација на променливите кај вкупниот примерок американски адолесценти

	Возраст	Груп. Притисок	Популарност	Општ конформизам	Врснички конформизам	Ризично однесување
Возраст	1					
Групен притисок	-0,01205	1				
	/					
Популарност	-0,13667	0,461943	1			
	/	$p=0,01$				
Општ конформизам	-0,18005	-0,59675	-0,05652	1		
	/	$p=0,01$	/			
Врснички конформизам	0,229355	0,58007	0,370905	-0,43304	1	
	$p=0,05$	$p=0,01$	$p=0,01$	$p=0,01$		
Ризично однесување	0,332101	0,708874	0,209541	-0,70456	0,620092	1
	$p=0,01$	$p=0,05$	$p=0,05$	$p=0,01$	$p=0,01$	